

DEBRECENI FŐISKOLAI LAPOK.

KIADJA: A MAGYAR IRODALMI ÖNKÉPZŐ-TÁRSULAT.

Mindennemű, akár a szerkesztőséget,
akár a kiadóhivatalt illető küldemény
a főiskolába címzendő.

Megjelenik: havonként kétszer.

Felelős szerkesztő:

BOROSS LAJOS

Kiadóhivatal főnöke:

KUN ZOLTÁN.

Előfizetési ár:

Egész évré 3 frt, félévre 1 frt 50 kr,
negyedévre 75 kr.

Egyetemi és akadémiai hallgatóknak,
önképzőköröknek

egész évre 1 frt 50 kr, félévre 75 kr.

Egy szám ára: 10 krajcár.

A mi szegyenünk.

Ezernyolcszázkilenczvennyolcz tavaszán történt.

Szokatlan hév szállotta meg a magyart. Moraj vonult végig az egész hazán; mintha álomból ébredt volna fel e nemzet s mert mit ébren látott, nem volt hasonló ahoz, mit megálmodott, — talán azért volt moraj.

Tény, hogy emlékezett. Látta, hogy a nemzet egész félszázaddal előbb mint vivta kívér nélkül isteni jogát, a szabadságot; látta, hogy e tisztaságában szeplőtelen kincsét mint irigyelték meg és mint fojtották később azok vértengerébe, kik azt megszerezték; látta, hogy e vértengert mint siettek önként növelni a hősök ezrei a hitben, hogy az hazájuk válsága lesz; látta, hogy idegen népek fellázított csordahada mint rohan reánk; látta a kétségbe esett erőfeszítést; látta a bukást s azt, hogy a fejek, miket Isten a világszabadság fáklyáinak teremtett, mint hullottak porba a bakók pallosaitól.

Ezeket látta a magyar és emlékezetökre ünnepet ült.

Tovább emlékezni e kor nemzedéke nem szokott. A többire azt mondja: álom s ugyan ki akarna az álommal komolyan foglalkozni? Ki akarna az áloméért valakit okolni, ha még oly kinos is az? Kinek jutna eszébe keserű érzélemmel gondolni egy álom alakjaira? Balgaság! Aztán meg azoknak is igazuk van, kik ez álmodot nem tartják oly nagyon kinosnak. Hisz annak csak az első fele nehéz. Pár évtized multán beteljesülve látta e nemzet a nagy eszmét, miért a hősök ezrei vérüket ontották. A független, boldog, dicső Magyarország már évek, sőt évtizedek óta álmainknak arany-

koronája s ugyan ki mondaná ezt kinos álomnak egy szabadságot szerető nemzet részére?...

Nem vészharangot kongatok! A miket leirtam, a későbbiek megértésére szükségesek, hogy pedig szót emelek, azt a debreczeni főiskola ifjúságának becsületéért teszem.

Igy történt:

Negyvennyolcz márczius idusának félszázados évfordulóját, hogy a nemzet nagyobb arányu ünnepegekkel ülte meg, e naptól kezdve egymásután merültek fel olyan események, melyek méltók voltak arra, hogy emléküket hasonló módon idézzük.

Az efféle ünnepegekről sokféle lehet a felfogás, de helyes csak egy: szükség van reájok a nemzeti közszellem ébrentartására s ha alszik e szellem, annál nagyobb szükség van ez ünnepegekre, hol ébreszteni és ébredni lehet.

Ki e felfogást megtagadja, — kozmopolita.

Ki e felfogás érvényesülésének utjába áll, az Magyarországon vagy gyáva, vagy rosz hazafi s e vád alól nem menti fel őket a hyperlojalitás sem, melynek védő szárnyai alá oly nagy előszeretettel bujnak el.

A negyvennyolczas idők legendás korának egyik hatalmas epizódja volt a debreczeni országgyűlés. Szintere a főiskolai oratorium és a nagytemplom volt.

Mi hát természetesebb, mint hogy Debreczen főiskolájának ifjúsága mozgalmat indított, hogy e tény emléktáblával örökíttessék meg az oratoriumban s hogy a leleplezési ünnepély az ország tudomásával s a törvényhozó testület képviseltetésével az ország színe előtt folyjon le?

Ifjúsági gyűlés volt ez ügyben. Azon az akadémia igazgatója elnökölt. Mikor megtudta mit

akarunk, lelkesen ígérte meg csatlakozását az eszméhez s beleegyezését az ifjuságnak minden idevonatkozó ténykedéséhez.

S az ifjuság dolgozott azon, hogy az ünnepélyt tárgyához, e tárgy emlékéhez méltóan széppé, impozánssá tegye.

Thaly Kálmán országgyűlési képviselőt a képviselőház meghívására kérte fel.

Madarász József országgyűlési képviselőt, mint a ki tagja volt a 48—49-iki országgyűlésnek, vendégül külön hívta meg.

Ábrányi Emilt az ünnepély programjában való részvételre nyerte meg.

Az előkészületek a legszebben folytak mindenfelé, mikor egyszerre csak, valami névtelen akadály miatt, a mozdulatlanság stádiumába jutott az egész ügy.

Ezt nevezik „a mi szégyenünknek“.

Nem illeti meg az ifjuságot e vád, és most szót emelek ellene.

Mentegetődzés nélkül, nyugodt lélekkel irhatom: az ifjuságnak eddigi hallgatása csak a megdöbbenésnek csendje volt.

A névtelen akadály, mint orozva jött támadás szülte az ifjuságban a megdöbbenést s mielőtt magához térhetett volna, a tanév végét ért.

S hogy a megdöbbenés az ifjuságon erőt vehetett, azért is keményen bünhődött.

Pirulhat az arcunk ma is, ha mozgalmunk abban maradása miatt Madarász József ország-

gyűlési képviselőnek hozzánk intézett leveleit olvassuk.

Mily örömet, mily lelkesedést, mily ifjui érzést, milyen hazaszeretetet sugároz az agg államférfiu azon levelének minden sora, minden szava, melyben megköszöni az ünnepélyre való meghívást s megígéri az eljövételt — és a levertségnek, a szomorúságnak, a csalódásnak, a haragnak mily nyomasztó súlyát tartalmazza az a levél, melyben jelzi a mozgalom abbanahagyásának tudomására jutását.

A szégyen nem a mienk, de ha megérdemlünk valamit a szemrehányásból, ne restellje érte pirulni az ifjuság, értsen belőle és vegye szívesen, apánktól jön az.

A megdöbbenés csendjének különben vége van! Az akadály nem névtelen többé, nem kellett hozzá hosszas kutatás, hogy megtudjuk nevét, mi nem más, mint megint csak a hyperlojalitás

Nem tudjuk forrását, de gyávaság s a mellett a legdurvább kiméletlenség volt bárkitől is e himes tojást helyezni utunkba.

Mit akarnak itt a hyperlojalitással!?

Kinek volt bűnös kedve politikát vinni bele az ifjuságnak czélzatában nemes mozgalmába!?

Kiben volt elég hazafiatlanság utját szegni az ifjuság ama hivatásának, mely a mult idők tradícióinak kegyeletes ápolásában áll!?

Az az országgyűlés, mely a debreczeni főiskola oratóriumában 1849-ben ülésezett, ugyanazon,

TÁRCA.

Egy levél.

Balázs. Mariska levelet kapott:
Nem állott benn' csak pár rövidke szó,
Az is csak száraz és gyöngédtelen —
Csöppet se megható.

Egy ifju ment el más, kiesb hazába,
Más nem volt a levélbe semmisen...
És ráborult Balázs Mariska mégis
Zokogva, csendesen.

Megnézek én...

Megnézek én minden leányt
Nyiló, fészlő virág gyanánt.

De ha te jössz szembe velem...

Lesütöm a tekintetem.

Farkas Imre.

Koldus fészek.*

Irta: Lovász János.

A vasuti állomás közelében, összeomló magas ákácák közül, falusias templom csonka tornya törekszik az ég felé. (Most égett le az idei tatározáskor, kőműves gyerekek vigyázatlansága folytán.)

Távolból úgy tűnik elő ez a kis zöld folt a város szélén, mintha valamely elzárkózott, uri család nyaraló helye volna. Csupa árnyék, csupa lomb köröskörül. Csak a kis torony nyitott ablakából rezdülő szelid harangszó jelzi, hogy ide mindazoknak szabad betérni, a kik Isten ígését áhitozzák. Mert korántsem urak laknak benne, hanem szegény

* Mutatvány szerzőnek karácsonyra megjelenő kötetéből.

a nép által megalkotott törvényezik alapján ült együtt, mint a mai és e helynek emléktáblával megjelölése nem illojális ténykedés, mert az nem bánthat sem érdeket, sem dynasziát.

Akadályozásunk mentségeül csak egyet fogadunk el s ez a tévedés. E föltételezett ok elenyésztetésére pedig álljon itt a következő :

A dynasztia detronizálása nem a főiskola oratóriumában, hanem a debreczeni nagytemplomban történt.

A debreczeni ifjuság pedig azt az emléktáblát nem a nagytemplomban, hanem a főiskola oratóriumában akarta elhelyezni.

És én, a mikor Debreczen főiskolájának ifjuságát im, nyilvánosan hívom fel, hogy megtámadott becsületének érdekében, de meg kötelességéhez is hiven, az oratóriumi emléktábla ügyét munkásságának programjába halaszthatatlanul vegye föl, hivatkozva ez ifjuság jogára, ez ifjuság nevében követelem, vegyék el utunkból azt a himes tolyást, melyet akadályul tettek előnkbe, különben, ha kell, rátaposunk!

Boross Lajos.

Madarász József országgyűlési képviselőnek a debreczeni főiskolai ifjusághoz intézett levelei.

Vezércikkünk az oratóriumi emléktábla ügyével foglalkozik. E cikknek mintegy kiegészítőjéül közöljük e helyen Madarász Józsefnek hozzánk

ez ügyben intézett leveleit. Az első levél azon meghívásra érkezett, melyben az ifjuság tudomására hozván a lelkes hazafinak az ünnepélyrendezés szándékát s annak módozatait, ez ünnepélyen való részvételre kéri fel őt. Ime a levél :

Budapesten, 1899. Tavaszutó (Május) 17.

A debreczeni ev. ref. főiskola ifjuságának.

Megvallom, hogy lelkem mélyéig meghatott azon irántami jóindulat, és még inkább azon hazám és nemzetem iránti szeretet, melyet meghívólevelökben kifejeztek.

Jól tudom, hogy reményöknek és várakozásuknak mindenben eleget nem tehetek; de azt is tudom, hogy nekem, mint ama nagyidők élő tanújának, csak egy kötelességem van, az, — hogy miként 1849-ben siettem hazám és nemzetem vészperceiben Debreczenbe; úgy most — midőn azon nagy idők emlékét örökítik meg, szintén az — teljesíteni óhajtásukat. Tehát — ha csak legyőzhetlen akadály nem jó közbe, meg fogok jelenni.

Adja ég! hogy ez emlékünnepe hazánk alkotmányos szabadságának, nemzetünk fenségének és a nép jólétének legyen biztosítóka.

Áldás hazánkon!

Tisztelő honfitársok

Madarász József m. k.

fehérmegyei sárkereszturi v. kerületnek 1848-tól ma is országgyűlési képviselője.

koldusok, elaggott munka-képtelenek, a kik kifogytak már az erőből s öregségükre bekerülnek ide, a koldusok fészkebe, vagy a hogy nevezik, az Ispotályba. Régi irások beszélnek erről a csendes tanjáról. Ezelőtt kétszáz évvel már ott állott a templom s körülötte, mint most is, a koldusok háza, az iskola, az óvoda, a paplak. Némely följegyzés szerint a XVI. század vége felé építtette Debreczen város érdemes előjárósága ezt a külső Ispotályt, elaggott szegények istápolása céljából.

Végigjárom a koldus fészek apró utcáit és fölevenedik emlékezetemben a régi idők egy-egy görnyedt alakja, a ki subába bujva, perselyt cipelve, botjával tapogatózva indult ki az Ispotály udvaráról és járt-kelt kapuról-kapura, könyörületes emberek krajcáros adománya után. Olyan ez az árnyékos, csendbe zárkózott kis fészek most is, mintha itt dobogna Debreczen városának atyáskodó szive a

legnemesebben. Hány ezer meg ezer csoszogó koldusláb koptatta évtizedeken át tölgyfa-küszöbét s vörös téglával kirakott keskeny tornácát ennek a kis templomnak! Mily szép hivatás itt élni a vallás fölkelet emberének, itt a koldusok közt, kiknek egyetlen boldogságuk a hit, egyedüli vigaszuk az Istenben vetett bizodalom. Kolduslelkek békéltetője, koldus-szivek ápolója, koldusok királya itt a pap.

A kinek nincs már senkije, semmije, a ki elgyöngült testben-lélekből, ide vágyik sóvárgó szível nyugalom után. Évről-évre alázatos instanciákat vesz át a nagytiszteletű úr, melyben elárvult emberek folyamodnak a presbitériumhoz, hogy adna helyet nekik, gyámoltalanoknak az Ispotály koldusai között. És megtelik a szegények háza bénákkal, nyomorultakkal, tehetetlenekkel, nehéz léptű öregekkel.

Ezzel egyidejűleg jött egy másik levél is, mely a mozgalom élén állókhoz van inkább intézve s mely a következő :

Budapest, 1899. Tavaszutó 17.

Meghívásomat aláírt fiatal barátim!

A főiskola ifjúságának nevében irt meghívás folytán, kérem a melléklet szerinti értesítettésöket, hogy „legyen meg akarattok.” — Köszönöm ifju barátim tulzott jóindulatát, és üdvözet a hazafias közönségnek is.

Jónak láttam fiatal barátimat külön részletebben megkérni a következőkre is.

Kell tudnom 4-ikén hány órakor lesz az ünnepély? s erre nézve — jól tudom, hogy bizonyos külső jó benyomások is szokásosak, de erre minél kevésb s a belső értékére nézve szeretném ha a suly helyeztetnék.

Mivel remélem, hogy képviselő társaink közül többen s talán egyszerre megyünk, jó lenne tudnunk, mikorra érkezünk körülbelől.

Én nem szeretem a csakis hiúságszerüségeket és szokásom az, hogy a hova megyek, ha időm van az napon, ha nincs — másnap felkeresek bizonyos egyéniségeket — így p. o.

a főiskola ifjúsága híván engem meg, érkezésem után szeretném felkeresni a tanodai igazgató urat, s ha az napon nem lehetne, mindenesetre az ünnepély előtt őt, továbbá okvetlen a polgármestert, főispánt a ref. hitfelekezet püspökét és

Kiss Albert képviselőtársamat: — mindezeket az esetben, ha ez az ünnepélynek nem esnék hátrányára.

Óhajtanám, — hogy az ünnepély *semmiféle párttekintetnek* — ürügyül semmire se szolgáljon s nem szeretném, ha az ügy hátrányára valami elkövetetnék.

Kell még jeleznem, hogy a volt főrendek közül a kiket ismertem, többnyire elhaltak, — hanem én megyek 3-ad éves jogász fiammal s mint remélem, több képviselőtársammal.

Szeretném azonban, ha szivesek lesznek ünnepélyükre meghívni *Herman Ottó* barátomat, aligha vehet ugyan részt, de *volt képviselő* s mostani társaim közül is ő az egyetlen a ki az 1874-ben megállapított függetlenségi alapelveknek hódol velem ma is.

Szóval — érzem a teher nagyságát — s tartok tőle, hogy teljes sikeröket alighanem kockázatom, de óhajtották önök — tehát szándékom ezt teljesíteni.

Mindenesetre várom szives értesítését tisztelt elnök urnak, VIII. k. Sándor-utczai 32-ik sz. a. lakásomon. E hó 20-ától 30-ikáig ugyan kerületemben leszek, de ha kell, családom utánam is küldendi.

S most adja ég, hogy ne jöjjön semmi akadály közbe — s gyöngye erőmmel elkövetessem nehéz, de kellő kötelességemet.

Hazám s nemzetem szeretetében

igaz hívök

Madarász József m. k.

Rége tenként egyszer kijártak innen a szegények a városba koldulni. Péntek reggelen asszonyok, emberek felöltötték zöld szegélyü, sötét daróc-szürjököt s hajnaltájt megindultak a város felé. Lassan, botorkálva járta kiki a maga utcáját s s mondogatta könyörületre hívó szavait :

— A mivel az Uristen megáldotta kigyelme-
teket, ne sajnáljanak megemlékezni a szegény
ispotálybeli elaggottokról.

És a lapos vaspersely, melyet nyakukba akasztva mellükön hordtak, mire haza értek, nehéz lett az aprópénztől. Mert a perselyes koldust alamizna nélkül nem eresztette tovább senki sem. De idők multával eltörölték a házankénti koldulást. A persely szegre került, a koldusok ki se moccanak többé csöndes kis fészükéből. Most városi segélyezésből és egyesek kegyes adományaiából áll fenn ez a nemes intézmény.

Csöndes, hangtalan itt minden zeg-zug. A házak úgy vannak jobbra-balra, össze-vissza építve rajta, hogy a szél ne tudjon közibök furakodni. A kis ablakok fehér függönnyel letakarva s a fakilincses kapuk gondosan betéve. Az út közepén orgonabokrok, mályvacsomók s itt-ott egy szomorú füz, körülök hosszú, alacsony fapadok, a hol pihenni szoktak a bentlakók. Itt gunyasztanak órák hosszáig görnyedten, köhécselve s könnyben úszó szemekkel bámulnak a zöld levelek közé. Alig szólnak valamit, mert terhükre esik a beszéd. De hát miről is beszélgetnének? A mult fájdalmait legjobb felejteni s a mit a jövőtől várnak? Istenem nem egyéb az a csöndes elmulásnál.

Közeledik egy ráncos képü, rezgő fejü asszony s lihegve, fujva ül a többi mellé. Mankóját kiejti kezéből s valamit motyog fogatlan ajkai közül :

Ime a gyöngédség, a körültekintés, a tervbe vett, de meg nem érdemelt udvariasság, az ügy iránt lángoló, de senkit bántani nem akaró lelkesedés mily meghatóan tükröződik vissza e levélből, — és most tessék elképzelni, mit érezhetett lelkében az ősz hazafi, mikor megírta később következő levelét :

Budapest, 1899. Nyárelő 2.

Lelkem fiatal barátim!

Mult hó 28. kelt értesítésöket és szívélyes jó indulatuk kifejezését, távollétem miatt csak tegnap kapám, atyai jóindulattal köszönöm és viszonzom.

De miként multkor kifejezték, hogy érzéseik őszinték és mesterkéletlenek, az enyimek is azok lévén, el nem hallgathatom, hogy a mennyire örültem romlatlan szívök felbuzdulásának, annyira sajnálom, hogy bizonyos hatalmi befolyások kerekedtek felül, a melyek önök törekvéseit ha meg nem akasztják is, — de hátráltatják és lankasztják.

Pár héttel már ezelőtt szellőztették a lapok, hogy az igazgató tanács ellenzi az emlékek felállítását ott, ahol a képviselőház ülésezett; — pedig ha ez, nem sértheti senki kegyeletét, az emlék sem sérti. — E jelenségek reám kellemetlenül hatottak, de szeretem és becsülöm az ifjuság állhatatosságát, és sajnálom, hogy felsőbbbőségök nem volt képesek önök érzelmeinek magasztosságára emelkedni.

E viszonyok új helyzetet teremtettek számomra. Annyi már is bizonyos, hogy ha újból meg-

hivnának és elmehetnék is, kérnem kell, hogy multkor irt részletes soraimat **tekintsék nem irottaknak**, azon egy kivételével, hogy a külsőségre kevésbé, de a belső értékre fektetem a súlyt.

Az ifjuság és önök iránt lelkem fiatal barátai, atyai érzésem, indulatom a régi.

Mindenesetre kérem, hogy amidőn megállapodnak, szivesek lesznek velem közölni, mi lesz vésvé az emléklapra? és kik és minő rendben részesülnek előadásban? s megengedik lelkem gyermekei, a főiskola ifjusága, hogy felhívásom esetén akkor határozassak végleg, teljesíthetem-e óhajításukat.

Lelkem gyermekeit biztosíthatom, hogy kiérdemelték becsülésemet, szeretetemet; hogy nagy nemzeti kötelességet teljesítenek, akár jelenhetek én meg, akár nem.

Nekem csak akkor szabad megjelennem, ha az ünnepély meggyőződéseim szerint, a nagy idő nagy eseményeinek lesz hű kifejezése.

Lelkem fiai! Ápoljátok sziveitekben mig éltek a haza, a történelmileg független Magyarország, a magyar nemzet és az igaz alkotmányos szabadság iránti szeretetet.

Atyailag szerető honfitársatok

Madarász József m. k.

országgyűlési képviselő.

U. i. Azon esetre, ha mehetek és beszélhetek, óhajtanám a sornak megállapítását, hogy mindenki

— Óh, csak szabaditna fel mán a jó teremtő. Be nagy teher élni, szent Isten be nehéz...

A többi hallgat s maga elé meredve, mindenki a halálra gondol, a szabadító, a fölmentő elmúlásra, melyre oly sokan, olyan nehezen várnak. De akad közöttük nem egy, a ki szívósan ragaszkodik az élethez. Itt hozzá szokik a naphosszat való semmittevéshez, megkedveli a rendes étkezést, a zavartalan pihenést. Erőre kap és valahányszor hallja a bucsuztató Rákóczy-harang szomoru kongását, összeremeg arra a gondolatra; hogy nem sokára reá kerülhet a sor. Hanem a szája tele van folyton panaszszal, fájdalmas sóhajtással, mert fél, hogy ha megsejtik az életkedvét, kiteszik a szűrét ebből a paradicsomkertől. Az ilyennek valóságos boldogság itt az élete s nem ritka eset, hogy nyomoruságai közepett száz éves korig is élél.

Volt egy koldusasszony, bizonyos Dér Sára

nevű, a ki itt töltötte életének legboldogabb időszakát. Cseléd volt gyermekkorától a vénségéig s negyven éven át húzta-vonszolta gyöngé testével az igát. Beteg lett s az orvosság elemésztette azt a kis pénzt is, a mit keservesen megkuporgatott. Bekerült az Ispotály koldusai közé s lábbadozván, járt ő is házról-házra, mint a többi perselyes. Az udvarunkon sokszor megfordult s néha napján megkínáltuk egy kis ételmaradékkal. Beszélgetett ilyenkor a leánykoráról, a régi szép életről. Emlegetett gyakorta valamiféle csalfa legényt, a kit ő szívélyekkel szeretett, a kiért egy életen át küzdött s a kiért meg tudott volna halni. Elszakította tőle a mostoha sors, de ő várt-várt utána örök időig s hajadon maradt mindvégig. A legényt katonának vitték s ott nyoma veszett.

Dér Sára immár jóval túlhaladta a hatvan évét. Öreg teste a betegségtől meghajlott, de a

a ki szólni fog, előttem szóljon: s én legvégén szóljak, s nyomban kövesse ezt az ünnepélyt befejező kardal.

A megállapított sorrendet (program) legyek szivesek velem kinyomatás előtt közölni.

—

Igy szólanak a levelek. És most kérdezem, volt-e helyök azoknak a „hatalmi befolyások“-nak, melyek mozgalmunknak útját szegték?

Istenemre! Magam pirulok el, hogy jogom van egy ilyen kérdés föltevésére...

A kísérletről a büntetőjogban.

Irta: *Wolf Károly* 4. jh.

(Folytatás.)

A ki erre igenlőleg felel, már ez által is kifejezi azt, hogy az eredménynek a büntett fogalmában tulságos jelentőséget tulajdonít. De vajjon az eredményre nézve Y. illetőleg N. halálára nem teljesen és egyformán közömbös X. illetőleg M. cselekvése?

Bármely eredmény létrehozatalához csak okrészt szolgáltatásával járulhatunk, csak ezzel lehet annak véghezvitelét is megkezdeni. Már pedig ha nincs eredmény, ha nincs okozat, akkor nincs okrészt. Mert a természeti jelenségek, az ember cselekvései épen az okozatra vonatkozólag neveztetnek

okrészeknek és e nevet csak akkor kapják meg, ha egyesülve hoznak létre okozatot. Elmaradt eredménynek tehát nincs okrésze.

A ki azt állítja, hogy meg lehet kezdeni azt, a mi be nem végeztetett, az a természeti tünemények rendjét összetéveszti gondolkozásunk rendjével. Mikor valamely eredmény létrehozatalát célul tűzi ki az ember, mindenekelőtt gondolatban megállapítja azokat az egyes cselekményeket, a melyekről azt hiszi, hogy céljának elérése ezek végrehajtásától függ, egyszersmind megállapítja a sorrendet is, a melyben azok végrehajthatók. Utmutatója ebben a tapasztalás, a melynek segítségével bizonyos valószínűséggel előre tudja megállapítani azokat a körülményeket, a melyek egy bizonyos eredmény okrésztévé válhatnak. Ez az előre tudás azonban mindig csak valószínűségi értékkel bír, mert előre teljes biztossággal nem lehet megállapítani, hogy nam lépnek-e fel oly körülmények, a melyek az általunk előre megállapítottakkal egyesülve egész más eredményt idézhetnek elő, mint a milyenre mi előre számítottunk, vagy hogy képesek leszünk-e a kitűzött cselekvéseket végrehajtani? Mikor aztán az eredmény nem következik be, ez a körülmény maga figyelmezteti az embert, hogy számításában csalódott, hogy előre nem lehet azt megmondani, hogy mely eredményhez szolgáltatunk okrészt valamely cselekmény által. Mindamellet mindig a kitűzött eredmény lebegvén szeme előtt, az ember nem teszi meg a gondolatbeli szükséges korrekciót

koldustanyán csodálatos szépen helyre jött, megerősödött. Hosszu ideig egyedül kéregetett, de egy idő óta társa akadt. Egy rozzant járású félvak embert vezetett, a ki nemrégiben került az Ispotályba.

Mikor ez az új koldus belépett a szegényház udvarára s ráadták a koldus-subát, a többi bentlakó a lócán nézte szótlanul. Egyik-másik felállt s közelebb lépett hozzá. Kérdezősködtek: mi hir van a városban? él-e még ez vagy amaz?

Dér Sára félretolta füléről a kendőt s úgy figyelte a koldus minden szavát. Valami régi-régi ismerős hang esendült emlékezetébe. Odalépett az új koldushoz, körülnézegette és száraz kezét rátevén annak vállára, halk, suttogó hangon kérdezte tőle:

— Kelmed volna az, Galamb Sándor? Nem tévedek?

Az új koldus hályogos szemeit rámeresztette Sára s fanyar mosolygással válaszolt:

— Az volnék jó asszony, de hát maga kicsoda?

— Hogy én ki vagyok? Hát nem ismer rá a hangomra? A kelmed régi szomszédja, Dér Sára, a kit Sáríkanak hítt kelmed hajdanta.

Emez behunyta a szemeit s úgy keresgélt a sötétben ócska emlékei között. Csakugyan megtalálta ott a szomszédot. Sáríka leányzót, a kitől mostohán elszakította a sors.

— Sáríka?! No lám, milyen szép dolog. Milyen kegyelmes az Isten!... mondta s remegett a hangja a találkozás örömétől.

Mindjárt leültek egymás mellé és szakgatott, fáradt szavakban kérdezősködtek az elmúlt időkről: ki hol járt azóta? merre verte a sors? És este, mikor feküdni tértek, Galamb Sándor odaadó bizalommal szorongatta a Dér Sára aszott kezét:

hanem hajlandó azt hinni, hogy mint előre kiszámította, csakugyan okrészt szolgáltatott az elmaradt eredményhez, mert az követhette volna az ő cselekvését. Ezzel már meghamisította a történet az okság törvényét, mert a lehetőségnek objectiv jelentőséget tulajdonít. Már pedig a lehetőség a jövőendő eseményekre vonatkozó hiányos tudásunkat jelentheti, de a multa vonatkozólag szó sem lehet róla, valóban, az embertől elvonva, objecative nem létezik. Lehetőségről objectiv értelmében csak akkor lehet beszélni, ha a természetben valamely eredménynek egy bizonyos pillanatban való beállása és annak ugyan akkori elmaradása nem volna kizárva, ha az oksági összeköttetést, annak folyamatát meg lehetne szakítani. Ámde a természetben kényszerűség uralkodik. Az egyes jelenségek különböző kapcsolatokba lépve, folyton új, meg új okozatokat hoznak létre, melyek ismét további eredményének okrészeivé válnak és e folyamatban soha nincs megszakítás, az egészen uralkodik a folytonosság, az egymásba való átmenet:

A természet rendje mi reánk emberekre nézve is öröktől fogva meg van állapítva, csak hogy tudásunk gyarlósága nem képesít bennünket annak előre való felismerésére. Így előre el volt rendelve a természetben, hogy M. nem fogja megölni N.-t, csak hogy M. ezt nem tudta. Az ő tudása vagy nem tudása azonban nem változtat a természet örök rendjén.

Világos tehát, hogy valamint X., Ugy M. sem

szolgáltatott okrészt Y. illetve N. halálához, mert az be nem állott. Mindkettő cselekvése teljesen közömbös az általuk óhajtott eredményre nézve, mindkettő cselekvése e tekintetben egyenlő a semmivel. A semmi és semmi között pedig nincs különbség. Daczára, hogy M. több tevékenységet fejtett ki, látszólag közelebb jutott akaratának megvalósításához, ő a céltól ép oly távol állott cselekvésének utolsó pillanatában, mint annak kezdetén, ép oly távol, mint X. E tekintetben tehát X. és M. cselekvése között semmi különbség.

Ebből azonban nem következik egyttal az, hogy ne tegyünk megkülömböztetést a kétféle cselekvés között, mert vannak oly szempontok, a melyek az elválasztást kívánatosá teszik, csak az alapot s igazolást keressük másban.

A legtöbb esetben ugyanis a büntett nem oly közvetlenül követték el, mint pl. ha valaki egy másikat szóváltás közben előleges elhatározás nélkül egy ütással megöl. Hosszu ut van rendszerint az elhatározás és a cél elérése között, a cselekvések hosszu sora, sok közbeeső cél elérése után kerül csak a sor a befejezésre. Hogy a cél elérésére nélkülözhetetleneknek gondolt cselekmények közül hány valósított meg, ez nem közömbös kérdés a büntethetőségre nézve, bár az eredmény létre nem jött is. Mert a céltól távol eső cselekményekből igen nehéz következtetést vonni a szándékra. Ha valaki csak odáig jutott, hogy revolvert vásárolt, arról nagyon bajos kimutatni, hogy ölni

— Ne hagyjon el Sára, legyen az én gondozóm.

Sára sirt és szó nélkül, hálás érzelmekkel telve, visszaszorította a koldus kezét.

Nap-nap után összejöttek ezentul a kis lócán. Öreg szívük fölmelegedett egy-egy röpke pillanatra, ha arról beszélt Sára, hogy mennyire szerette ő a szomszéd legényt, a ki olyan szép volt, hogy nem akadt hozzá hasonlatos az egész utca-soron. És egészen közel hajolva Sándorhoz, azt kérdezte:

— Mondja már kigyelmed, húzott-é hozzám a szive csak egy parányit is akkor?...

— Fájt, nagyon fájt idebenn, mikor el kellett menni — válaszolt a koldus szívére tett kezekkel.

Örültek ennek a szép napnak. És lassacskán úgy összeszoktak, hogy immár nem is lehetett őket másként, csak együtt képzelni. Fölpislogott bennük a rég eltemetett tűz szikrája s úgy érezték most,

hogy ez a találkozás, itt a koldustanyán, Isten bölcs rendelése a végből, hogy ápolják, szeressék egymást szivből-lélekből. És a vasuti árok gyepes partján sűtkérezve, végtére is kitervezték biz' ök, hogy ha már a multban kialudt fényesen ragyogó csillagjuk, felgyújtják most a kis mécesest, egymáséi lesznek annyi év után.

Koldus-szürbe öltözködve görnyedt alakkal, reszkető kezekkel ott állott a két öreg cseléd a nagytiszteletű úr előtt. Hosszasan beszélt hol az egyik, hol a másik. Sára a régi idők felejthetetlen óráit említgette és Sándor helybenhagyólag hajtott rá ősz fejét. S mikor áttértek arra a pontra, hogy immár nem volna más óhajtásuk csak az, hogy egymáséi lehessenek, sirt mind a kettő. Dér Sára elcsuklott hangon beszélt:

— Együtt járnánk be a városba alamizsnát gyűjteni. Gondoznám ezt a világtalan árvát...

akart, mert a revolver vásárlásának nagyon sok indoka lehet és bár a gonosz szándék — fenforgása esetén — már mindjárt a revolver vásárlásakor realizáltatik, de ez a körülmény még nem nyújt oly támpontokat, a melyek alapján biztos következtést vonhatni arra, hogy a tettes büntetést akart-e elkövetni és hogy milyen büntetést?

Aztán a tervező czélja valamely változás bekövetkezésének megakadályozása lévén, fentartja a bűnösre nézve az utat a visszalépésre egészen a büntett teljes befejezéséig, büntetlenséget ígérve neki az esetre, ha önként, minden kívülről jövő kényszer nélkül félbehagyja a tiltott eredmény létrehozatalához szükséges további működéssel. A társadalom érdeke e mellett jobban van őrizve, mintha a visszalépő bűnös is büntetettnek, mert sokszor megtörténik, hogy az eleinte erős elhatározással czéljának kiviteléhez fogó bűnös utóbb meggondolván a dolgot, vagy bizonyos körülmények felmerülése miatt ingadozik a további cselekvés és annak abbahagyása között. A büntetlenség kilátása ilyenkor nagy súlyjal esik a mérlegbe, mert ha erre nem számíthat, könnyebben határozza el magát a további cselekvésre.

Mennél nagyobb száma a szükséges cselekvéseknek választja el már most a bűnöst czéljának megvalósításától, annál nagyobb a visszalépés valószínűsége.

Tehát egyrészt az a körülmény, hogy a szándéokra nem engednek biztos következtetést, másrészt a

visszalépés nagyobb lehetősége teszik indokolttá azt, hogy az u. n. előkészületi cselekmények, melyek a kísérleti s általában a véghezviteli cselekményektől csakannyiban különböznek, hogy messzebb esnek a befejezéstől büntetlenek maradjanak.

Szükséges ennél fogva a büntetésre való tekintetből meghuzni a határvonalat az előkészületi és véghezviteli cselekmények között. E czélból megkísérlették a kettőnek fogalom meghatározását. Többek között Buri kiviteli cselekményeknek azokat tartja, a melyek végleges elhatározáson alapulnak, — előkészületi cselekményeknek pedig azokat, melyek még nem ily végleges elhatározás folyamán, hanem végzésük alkalmával a cselekvő még fentartotta a végleges elhatározást más időre. H e l s c h n e r szerint kiviteli cselekmények azok, a melyek a cselekvő szándékát világosan visszatükröztetik. Mindkét s valamennyi más meghatározás oly általánosságban mozog, mely a konkrét eseteknek elbírálására biztos alapot nem nyújt. Nem is lehet e kérdést absztrakt szabály által eldönteni, azért legjobb a bíró belátására bízni annak meghatározását, hogy a tiltott eredmény létrehozására szükségeseknek gondolt egyes eredmények közül melyek azok, a melyek már elégségesek ahhoz, hogy a cselekvőt megbüntessük és hogy melyek a büntetés alá még nem esők. A konkrét eset körülményei mindég elég alapot képeznek ennek megbirálására.

Az általános szabály, az előkészületi cselek-

És Galamb Sándor bánatosan folytatta :

— Ugy, ugy nagytiszteletű uram. Könnyebben huznánk ki azt a pár évet, a mi még hatra van. Legalább tisztességben mennénk az Ur zsámolyához.

S ugy történt, a hogy kitervezték.

Egy szép őszi vasárnapon megtelt az Ispotálytemplom koldusokkal. Ők voltak a násznép, a híres esküvőhöz. Isten szolgája szép beszéddel adta össze őket. Sárának őszi rózsacsomó volt a kezében. Ezt a többi szegény asszony szedte a boldog menyasszonynak, az iskola udvaráról. Galamb Sándor pedig kopasz fejére oldalról rásimitotta gyér haját s olyan egyenest állott leendő élete-párja mellett, mint a ki sok-sok elhagyott év mértföld-oszlopánál egy uj, egy szebb élet elébe néz most.

Az uj pár karonfogvást csoszogott ki a templomból. Orgonahang kísérte őket s nyomukban

lassan, könnyhullatások közt tipegett a koldusnásznép.

Fáradtan, kimerülve léptek be uj otthonukba, egy nagyobbacska szobába, a hol letelepedtek az ágy szélére. És ernyedten, szomorú gondolatoknak adva át magukat, sirtak, zokogtak ott késő estig. Sára bágyadtan hajtotta rá fejét a Sándor vállára és gyöngye, elérzékenyült hangon kérdezte:

— Ugy-é, most már nem hagy el engem kigyelmed soha többé?

Sándort fojtogatta a sirás, nem tudott válaszolni. Csak lassan magához szoritotta a siró asszony őszi fejét és ott tartotta nagyon sokáig.

mények büntetlensége alul azonban van kivétel is, a mennyiben különös szempontok, pl. az állam biztonságára megkivánja. A kivételek mind a mellett az általános szabályt le nem rontják, sőt inkább megerősítik azon esetekre vonatkozólag, melyek kivétel alá nem esnek.

(Folyt. köv.)

CSARNOK.

Életcél.

Irta: Takács Endre.

Lehetetlen, hogy élt volna gondolkodó ember a földön, kinek ne jutott volna eszébe töprengeni azon, hogy mi is hát tulajdonképen czélja az életnek? S nem hiszem, hogy a gondolkozók nagy többsége e kérdésre nézve megegyezésre jutott volna egymással, mert utóvégre is az életcél, mint olyan, minden egyes embernek más és másféleképen tűnik fel, minden egyesnek, — vagy helyesebben az egyesek egyes csoportjainak törekvése más és más cél felé irányul s küzdelmeiket különféle cél, vagyis ok vezérli. Nem tévesztem össze a fogalmakat s tudom jól, hogy cél és ok nem azonos fogalmak, de könnyen érthető, hogy a jelen esetben e két fogalom egybeolvad. Mert világos az, hogy midőn valamely cél elérésére törekszünk, ez irányban kifejtett minden cselekedetünknek a kitűzött cél képezi rugóját; már pedig azon rugó, mely más cselekedetek előállítását eredményezi, természetesen oknak tekinthető, sőt tekintendő is. E szerint első sorban kimondhatjuk azt, hogy tevékenységünk oka azonos tevékenységünk céljával. Ebből okvetlenül következik az, ha az élet nélküli a célt, nélküli az okot is, vagyis, ha az ember életéből hiányzik a cél, hiányzik az ok is és így a céltalan élet okadatolva sincs; ha cél nincs, nincs miért élünk, mert nincs ok a tovább élésre.

Theoria. De érvényesülését látjuk a gyakorlati közéletben is és ez a theoria helyességét föltétlenül beigazolja. Avagy az önmeghasonlásból rendszerint következő öngyilkosság nem bizonyítja-e be ez állítás helyességét. Mert mi az önmeghasonlás? Elemezzük. Az ember — e nagyravágyó lény — kitűz maga elé egy célt (mely lehet legkülönfélébb lényegű) melynek életét szenteli s melytől élete boldogságát reméli. A boldogság is egyéni, relativ

dolog s mindenki más és más tényezőtől várja éltének boldogságát. Küzdelmei tetőpontján, a célért való harc leghevesebb zajlásában világos lesz előtte az, hogy kitűzött célját elérni képtelen. Látja, hogy eddigi minden fáradozása hiábavaló, s ha más életcél (!) elérésétől boldogságát nem remélheti vagy holtan éli végig életét, vagy — a mi gyakoribb — eldobja azt az életet, melynek folytatására többé semmi okot sem képes föltalálni.

Mi következik ebből? Az, hogy az életnek szükségképen kell céljának lennie, mert, ha nem volna, akkor az élet, mint teljesen tárgyitalan — senkire nézve értékkel nem bírna, mert abszolút céltalan dolognak semmi értéke nem lehet, hogy legyen.

Hogy tehát az életnek kell céljának lennie, azt el kell fogadnunk.

De következik most a tulajdonképeni és igen fontos kérdés, hogy mi hát az igazi életcél, hogy melyik elv méltó az életcél nevére?

Nézzük őket sorra.

Az ugynevezett életcélokat, melyeket, mint ilyeneket emlegetnek, két csoportra lehet osztani, ugymint: földöntuli és földi életcél; ez utóbbi össz-fogalom alatt sok mindent foglalnak össze, s annak részletezésére szintén rá fogok térni.

Vegyük elő mindenek előtt a legképtelenebbet, a mely nem más, mint :

a földöntuli élet üdve. Hogy ez nem képezhet életcél s hogy mennyire képtelen ezen egész eszme, annak részletezésébe mélyebben nem is bocsátkozom, részint, mert ennek mélyebb fejtegetése nagyon is messzire ragadna, részint, mert józanul gondolkodó elme előtt e cél tarthatatlanságát beigazolni nem is szükséges, csak annyit tartok jónak megjegyezni, hogy az ezen célt hajhászó halandók úgy tűnnek fel nekem, mint az a festő, a ki az egyik festményen azért dolgozik, hogy a másik legyen kész. Élni azért a kétséges életnek a boldogságáért, úgy, hogy a valódi, meglevő, rövid élet kínálkozó gyönyöreit megvetjük — absurdum.

De hogy mégis vannak — mi több, szép számmal olyanok — a kik mégis ezt tekintik életcélnek, annak az oka nagyon egyszerű és az emberi ostoba büszkeségben rejlik. A földi célok között nem találunk olyat, melyért a küzdelmet érdemesnek, s a vallástanár által beléjük oltott örökkön élő lélek eszméjéhez méltónak tartanak s ezért kitaláltak maguk számára egy gondolkozás-módjuknak meg-

felelő eszményi célt, a melyet, ha józan fővel s az emberi gőg csalfa szemüvegét letéve vizsgálunk, képtelennek, nevetségesnek kell tartanunk. Mert való igaz, hogy, tekintetbe véve az ezen czélt felállító indító okot, az emberi büszkeséget, így kell okoskodnunk, hogy az ember életének célja, vagy oly magasztos, hogy nem bírjuk, vagy oly alantas, hogy nem akarjuk megérteni. A büszkeség persze mindig a magasztost tartja magáénak, bárha annak lételetét bebizonyítani képtelen s nem akarja észrevenni az alantast, a mely bár való, de lényével meg nem egyezik. Hogy ez mily absurdum, annak bebizonyítása további fejtegetésre nem szorul.

(Folyt. köv.)

Színház.

E cím alatt nem szándékunk mélyreható tanulmányokat közölni, illetve erre törekedni, célunk egyszerű elmefuttatások kapcsán beszámolni azokról a benyomásokról, melyeket reánk a debreceni színházban végig nézett előadások gyakorolnak. Lapunk szellemének ez eljárás felel meg leginkább, mert így, ha tetszik, a színházi élet egyes mozzanataival szemben, mi nem tartozik reánk, a passzivitás korlátai között maradhatunk, másrészt pedig, ha szükségét látjuk s ha és a mennyiben jogot formálhatunk hozzá egy s más dologban szót emelhetünk a nélkül, hogy a napi sajtó kritikai munkálatait mimelve, megjelenéseink eléggé nagy időközei következtében nevetségeset produkálnánk.

Nem tartózkodunk azonban véleményünknek a színészekre vonatkozó nyilvánításaitól sem a mennyiben ennek is szükségét látjuk. Hiszen, hogy egyik-másik darab milyen benyomást tesz a figyelőre, abban természetesen nagy része van a színész játéknak is, és szokszor a gondolkodásra készítő és tanulást eredményezhető részletek elveszése, a hibás játék eredményei.

Az első, miről szólni akarunk, a *népszínmű*.

Azt hisszük, hogy ennek kultiválása a debreceni színpadon a kor szelleméhez és izléséhez mértén hanyatlott alá. Azt akarjuk ezzel mondani, hogy a népszínmű vonzó és ható erejéből nálunk is vesztett. Oka e mindenestre sajnálatos tüneménynek egyrészt az e körbe vágó újabb termékeknek általános silánysága, másrészt a színészek nagyrésze ambiciojának ama ferde kifejlődése, mely többé nem annyira a kultura terjesztésének, mint inkább

a személyes ragyogásnak szolgálatában áll. Erre a népszínmű nem alkalmas tér. És ha mégis kötelességből és nem hivatásból beáll egyik-másik paraszt legénynek, vagy paraszt leánynak olykor, bizony, mit legtöbbször a népből látunk, nem egyéb, mint a lobogós ingujj, meg a bokorugró szoknya. Nincs érte miért haragudnunk. De sajnálni van okunk azt, hogy Magyarországon ma már senki és semmi sincs, a ki, vagy a mi hivatásszerűleg akadályozná meg a népelet felséges poézisének elenyészését. Legelőbb és talán a legnagyobb mértékben feledkezett meg erről, a népszínmű fejlesztésére első sorban hivatott budapesti Népszínház s a vidéki színpadok csak a példáját követték.

A magyar dal varázsos szépsége, bűbajos melankóliája képes könnyeket fakasztani az idegen szeméből is és tessék évekre visszamenő figyelemre méltatni a Népszínházat, megláthatja bár ki is, hogy innen már rég idő óta nem került ki egy minden ízében ilyen varázslatot magán hordozó jóra való népdal sem. A mi szép, az mind régi, a mi új, az egy sem az igazi. Egy ilyen hatalmas, a kultur-missziót hangoztató színháznak nem volna szabad a közönség könnyü vérü kuplák után áhító izlésének árjával oly készségesen úszni, ettől joggal várhatnók a harcot s ha győzelmet nem is, de hasznos eredményt minden esetre érne el.

Igazán oda fajult ma a népszínmű, hogy a leghitványabb alkotásokkal képesek sikeres merényleteket eszközölni ellene. Egyik-másik vidéki pennaforogató ember úgy gondolkozván, hogy legkönnyebb a gatyás parasztot megszólaltatni, összetákol egy népszínművet, beszél a színészdirektorral, felvilágosítja, hogy őt az egész város ismeri, a telt ház bizonyos, a direktor betanítatja a zagyvalékot, a telt ház tapsol a szerzőnek, otthon meg felfogadja, hogy mindaddig, míg ismét valami jó ismerőse darabját nem adják, szökik a népszínművek elől.

Sablonos példa, de őszinte és a népszínművek hanyatlásának hatalmas tényezője az efféle személyes hiúság.

Jó tanácsok osztogatásával orvosszert tálalni fel a bajok ellen mi nem érezzük magunkat hivatva.

Kötelességünknek tartjuk azonban az ifjuság figyelmét felhívni e körülményekre s kérni arra, hogy sem most, sem majd az életben ne igyekezzenek közömbösségükkel a népszínműfaj kiveszését mozdítani elő. A nemzeti szellem egy, egy hatalmas

őre e műfajnak minden jóra való terméke, nem szabad megengedni, hogy a pikáns operettek csintalan szelleme végleg sirba temesse azokat.

Debreczenben a legújabb szini évadban jobbra a vasárnap esti előadásokat vették igénybe népszinművek részére. Ez is jellemzi a mai felfogást. A közönség intelligensebb eleme nem tud már „szórakozni” a népszinművekben. Talán nem is tartja „elegansnak”. Adják hát az iparos osztálynak. Az még tud „mulatni” rajta.

A szintársulat kiválóbb népszinmű alakjai közül Fittlerné Kállai Lujzát, a szép hangú alt énekesnőt, Perényi Margitot, ki mint szubrett énekesnő jött hozzánk állandó vendégül, de a ki a népszinmű előadásokba is elragadó művészetével egészen új életet lehel, Ferenczy Józsefet, a kiváló baritonistát és Rubos Árpádot a sok oldalú művészt említjük fel, kiknek játékában a művészet nyomán megtaláljuk a valódi életet is.

Irodalom.

Felhívás a magyar nemzethez!

Nemcsak a magyar Helikon, de a világirodalom sem mutat fel oly magasra kiemelkedő alakot, a minő báró Eötvös József. A kiből a lángész egyesült az aestheticussal, a ki született főnemes volt és Istentől hivatott népbarát, a kinél az idealismus éltető elemét képezte a gyakorlati reformtörékvésnek.

Mi, a kik fiatal szívvel olvastuk nagy régen Eötvös költői műveit, akkor a gyönyörű *ábrándokat* bámultuk azokban; most, midőn újra olvassuk e műveket, megdöbbenünk rajta, hogy ezek az *ábrándok* megannyi *profécziák* voltak, a mik csodamódon beteljesültek.

Akkor sirtunk rajtuk, most triumfálva tapsolunk nekik.

Báró Eötvös Józsefnek minden regénye korszakot jelző fenomenalis alkotás volt: a Karthausi a Falu jegyzője, a Magyarország 1514-ben. Az eszmék gazdagsága, a szív mély érzelmei elfeledtetik az olvasóval, hogy ezek irányregények; de maga az irány, a kitűzött cél is oly isteni eredetű: a rokonszenv az elnyomott néposztály, a kitzitott vallásfelekezet iránt; hivatkozás az emberiségre a szabadság és egyenlőség igazai végett.

És mindez eszméknek a győzelmét megérte,

sőt kivívni segített az államférfi, a miket mint költő odarajzolt az égre, odavarázsolt a délibábra. A Fata Morgana álompalotái kővé váltak: a költő megérte saját apotheozisát a nemzeti átalakulás korszakában.

Azért fokozott érdekűek báró Eötvös József művei most, a midőn azokat mint kivívott győzelmek történeteit olvassuk: *költői szépségeik a mai kor teljes világtításában még jobban kitűnnek.*

De versenyeznek a költői műveivel politikai munkálatai, a miben a költő mint ember, mint philosoph, mint hazafi emelkedik ki messze magasra a mindennapiság gözköréből: Ezeket úgy olvassuk most, mint az *evangéliumot.*

Báró Eötvös József munkáinak nem szabad hiányozni egy mívelt, egy előkelő magyar család asztaláról sem. De el kell azoknak foglalni a maguk helyét annak a néposztálynak a házában is, mely felszab dulasát, emberi és hazafiai jogainak megadatását ezen művek hatásának köszönheti. Ha egy gazdának sok az az ár, álljanak össze hárman, négyen; cseréljék ki a műveket. A mely háznak a mestergerendájában báró Eötvös József könyve ott fog állni, arra a házra áldás száll az égből.

Óhajtható, hogy ne legyen Magyarországon egyetlen *társaskör*, egyetlen *iskola*, egyetlen *család* sem, melynek könyvtárában Eötvös József munkái föltalálhatók ne legyenek; kívánatosnak tartanók, ha többen abból a célból is megrendelnék Eötvös József munkáit, hogy azokat szegényebb iskolák könyvtárainak adományozzák.

A nagy költő, mint államférfi, mint a magyar kormány tagja, a lelkületének megfelelő munkát végezte: a vallás, a közmívelődés minisztere volt. Fő gondja volt a néptanítók ügyének emelése. Ez az osztálya a magyar társadalomnak az, melynek hivatása Magyarországot másodszor is meghódítani s melynek jutalma azért — az életfogytig tartó szegénység — fogadalom nélkül.

A néptanítók sorsát enyhíteni még holtá után sem szünt meg a magyar közmívelődés vezére. Resurrexit. A holt betűk feltámadtak, jótékony meleget adni a magyar haza mostoháinak.

És ez így történt.

Atyjának szelleme meghihlette méltó örökösét báró Eötvös Lórándot, aki e halhatatlan nagyság minden munkájának *tulajdonjogát az Eötvös-alapra ruházta át* a jólelkű gondoskodással, hogy a teljes kiadás jövedelméből a Budapesten és Kolozs-

várott felállítandó *Tanítók Házában* magyar tanítók és professzorok gyermekei — felekezeti és nemzeti különbség nélkül — *lehetőleg ingyen élvezzék az interuátus minden előnyét.*

Megjelennek tehát egyöntetű teljes kiadásban báró Eötvös József összes költeményei, regényei, politikai és bölcselmi munkái, gondolatai és levelei, a mik eddig kinyomatva nem is voltak, a mi magában véve is nagy, emlékezetes irodalmi esemény. De a mi tartalmilag gazdagabbá, kulturánkra nézve pedig szinte korszakossá teszi e teljes kiadás megjelenését: *az e vállalat jövedelmének hovatfordítása.*

Mert ez már teljes diadalát jelenti az Eötvös műveiben elhintett eszméknek. Gyakorlati megvalósulását az ő álomképeinek. Megértését széditően mély és tartalmas államfilozofiai gondolatainak. Ebben feltámad a költő és az államférfi, az egyik, hogy újra és újra gyönyörködtesen, a másik, hogy újra cselekedjen.

Kettős célt szolgál így mindenki, aki e nagy-szerű munkára előfizet és aláírókat gyűjt. Magának örökké visszatérő lelki gyönyörűséget szerez, másoknak pedig, tehetetleneknek, az étellel küzdőknek istápolójává lesz.

Eötvös József eszméit terjeszteni annyit tesz, mint a fölvilágosultság világát hinteni szét a népek millióira. Fölvilágosodott nemzet pedig megelégedett, virágzó és boldog!

Az „ORSZÁGOS EÖTVÖS-BIZOTTSÁG“ elnökei: *Wlassics Gyula, Jókai Mór, Beöthy Zsolt.* Diszelnökök: *Vaszary Kolos, Széll Kálmán, Gr. Károlyi Tibor.*

*

Az Országos Eötvös-Bizottság keresett fel bennünket ezen, a magyar nemzethez intézett felhívással, kérve annak a közlését. Megtettük. Átéreztük a felhívás minden szavának melegét, mely adózik egy nagy férfiú halhatatlan emlékének, sorraiból kiolvastuk a nemes célt, mely a gyámoltalanok támogatására törekszik, megértettük belőle az aláírt kiváló férfiak igaz honszerelmét, kik munkálkodni nemzetök felvilágosodottságáért és ennek kapcsán boldogságáért akarnak most is és a felhívást e tudatban, ez érzelemmel bocsátottuk közre. Vajha a körben, hol lapunk megfordul, mindenütt hasonló érzelemmel olvasnák el azt, úgy, — bár szerény e kör, — hisszük, hogy a lelkes felhívás itt sem maradna eredménytelen.

Lapszemle.

A budapesti Egyetemi Lapok 2-ik száma is azt a komoly jelleget hordja magán, a mely az első számnál reánk oly megnyugtató hatást gyakorolt s a melynek eredménye az a szives készség, melylyel eleve is a legőszintébb bizalmat helyeztük a mostani vezetőség működésébe. *Köppösy* Dezsőben kitűnő szerkesztőt nyert az Egyetemi Kör, ki míg maga is dolgozik, nagyon jól ért ahhoz, miként tegye a vezetése alatt álló lapot tartalmassá, változatossá és a mi fő, élvezhetővé. A vezércikk a halottak ünnepéről poetikus hangulatot tartalmaz, a tárczarovatban pedig *Móra* Ferencznek szép versét és *Köppösy* Dezsőnek ügyes rajzát olvastuk. Az University Extensionról *Déry* Gyulának közlik egy hosszabb fejtegetését, *Hacker* Kálmán Berlinről ir folytatásos cikkben, *Káldy* név alatt és *Tangens* álnévvel csinos verseket olvasunk, változatos Hír — Egyesület, — Színház, — Irodalom, — Művészet és Sport rovata van a lapnak, mely két és félfvnyi terjedelemben a legszébb képét mutatja a budapesti egyetemi ifjuság komoly munkásságának.

A kolozsváriak lapjuk szerkesztésében feltűnő puritán eljárást tanusítanak az idén. A lap tartalma ugyszólván az egyetemi élet gyűlésezésekben és ünnepségekben való megnyilatkozásának hű referálásából áll ki. Távol áll tőlünk, hogy ezt hibául rójuk fel, lehet, hogy okuk van reá, csak fölemlítjük e tényt, mint feltűnő dolgot. A mult évfolyamán ugyanis olyan pezsgő élet folyt az egyetemen s lapjuk oly szép tükre volt a pezsgő életnek, hogy most a „kísérletezőknek“ vezércikke nyomán felébred bennünk a kérdés, hogy vajjon a sablonos ünnepségeken kívül csinálnak-é ott egyebet is? A tavaszi diákértekezleten sok bizalmat helyeztünk Kolozsvárba s most rosszul esnék arról győződnünk meg, hogy bizni nem az egyetemi polgárságban, csak egyesekben lehet. A tavaszi diákértekezlet egy pár nagyon fontos dolgot bizott Kolozsvárra. Tud arról ott valaki?

Kápsálás.

El sem tudunk képzelni debreceni akadémiai hallgatót, a ki bizonyos ellenszenvvel vagy gúnynyal ne ejtené ki e szót: kápsálás.

Lehet, hogy elfogultság is van e megítélésben, de annyi tény, hogy a kápsálással szemben évről-

évre mind erősebben megnyilatkozó ellenszenv nem alaptalan.

Bizonyára sokan vannak, különösen az idegenek, a főiskolánk viszonyaival, szokásaival közelebbről nem ismerősök körében, kik nem tudják, mi az a kápsálás.

Régi idők avult hagyatéka ez, mely életrealóságát s mondjuk ki őszintén, legalább külsőleg tisztos jellegét is elveszítette az idők folyásán.

Őszi segélygyűjtés a hivatalos neve s abból áll, hogy az iskolai év folyamán rendszeren október havában az akadémiának és főgimnáziumnak jótéteményt élvező növendékei csoportokra oszolva járják be a várost házról-házra, kivétel nélkül és kéregetnek az iskola részére.

A segélygyűjtés módja különben a következő:

Az utca két oldalán két-két akadémiai hallgató jár, nyomukban két-két szegény tanuló (dárdás), tőlük hátrább ellenőrzőül egy esküdt felügyelő és utbaigazítóul valami egyházi adóbeszedő, az utca közepén pedig egy ponyvával betakart szekér a terményekben adott segély összegyűjtésére. Az akadémiai hallgatók benyitnak minden házhoz s elmondván, hogy ők az iskola kiküldöttei, segílyt kérnek a főiskolai tápintézet javára. A mint ezek elvégzik dolgukat, nyomban utánuk mennek ugyanazon helyre a dárdások, kik szintén az iskola kiküldötteként mutatván be magukat, segílyt kérnek a szegény tanulók számára. És ez így megy mindaddig, míg be nem járják az egész várost. Rendszeren két napot vesz igénybe a gyűjtés.

Most már tessék elképzelni e menetet a mult század tógás világába, vagy még a jelen századnak első felébe is. Készséggel ismerheti el bárki, hogy Debrecen képéhez, társadalmi életéhez, az ő kollégium szelleméhez, viszonyaihoz a legszebben hozzáillett e kép akkor. Szinte látja az ember mint fogadták őszinte örömmel a kapsáló diákokat, mint halmozták el őket a legtöbb helyen a vendéglátásnak, a szivességnek tanujeleivel s mint bocsáták el őket a kollégium segélyezésére szánt szives adományokkal, hiszen e kollégium büszkesége, féltve őrzött dédelgetett kincse volt a város legelőkelőbb embereinek és legigénytelenebb polgárainak egyaránt.

És tessék elképzelni e menetet a mai napokba, mikor a tógás világot csak a könyvekből ismerjük, mikor Debrecen képe, sársadalmi élete, a kollégium szelleme, viszonyai, körülményei oly óriási válto-

záson mentek keresztül, a mikor a fejlődött kereskedelem, ipar és közlekedés nyomán a népmozgalom oly nagy mérvű arányokat öltött, mikor százan és százan vannak, kiket a kollégiumhoz nem fűz egyéb, mint a kultura terjesztői iránt érzett általános tisztelet, mikor ezren és ezren vannak, kik a kápsálás ősz eredetéről mit sem tudva, a kéregető diáknépségekben nem látnak egyebet kabátos koldusoknál, — s ugyan ki akarná, ezekkel számot vetve elhíttetni, hogy ez az intézmény még ma is helyén való.

Karaván e menet már ma, melyet megbámulnak a járó-kelők s melynek közeledtétől a legtöbbben félnek s ha idejük van reá, ajtó becsukással védekeznek ellene.

Lehet, akadnak, kiknek megrovását provokáljuk az eljárás miatt, hogy ezeket mi mondjuk el, a kiknek érdekében elvégre is a segélygyűjtés történik, de igazán olyan ez intézmény, mely a legteljesebb mértékben kiérdemelte a gáncsolást s mely előbb, vagy utóbb, de semmi esetre sem sokára a közönség rideg visszautasításában kapja meg a kegyelemdőfést, ez pedig a kiábrándulás nyomán szégyenérzetét keltene fel még azoknak is, kik talán még most helytelenítik az ilyen hangokat,

De hogy vannak főiskolánk ügyeinek vezetői között olyanok is, kik hallgatagon bár, de osztják az általunk mondottakat, arról tény győzött meg bennünket.

Az ideai kápsálásnál a kéregetők meneteiből hiányoztak a ponyvával betakart szekerek. Miért? Bizonyosan *uneszthétikusnak* találta az igazgatóság az ifjak után dőcögő járműveket s kihagyta a sorból. Pedig épen ez egyetlen alkateleme volt az egész segélygyűjtésnek, mely némileg még napjainkban is bevált a külvárosrészekben.

Itt még akadnak emberek, kik hiven őrizve apáik szellemét, szinte várják a kapsálókat még ma is, hogy pár kötet tengerivel segítsék a kollégiumot. Az idén nem keresték fel őket, jövőre már hiába mennének. A jótékonyásra való kötelezettséget hamar felejtik el még a kül-városrészekben is.

A gondolkozásmódtól azonban, mely uneszthétikusnak tartja ponyvás szekerekkel járni kéregetni, csak egy lépés van ahoz, hogy meggyőződésé válják a házankénti kéregetés helytelensége is.

Ugy halljuk különben, hogy a kápsálás intézményének már régebbi eltörlése az egyházkerület egyik közgyűlésén mult.

A város ugyanis válságot ajánlott fel helyette, melyet készpénzben fizetett volna le a kollégiumnak, de mikor az ügy tárgyalás végett az egyházkerület elé került, a jó öreg nagytiszteletű urak visszautasították a város ajánlatát.

Talán az ő részükről érthető is az eljárás. Évtizedekkel előbb bizonyára ők is voltak kápsáló diákok, őket még valószínűleg azzal a szíveséggel fogadták minden háznál, mely részökre a segítségnyújtást valóságos vendégházzá tette, a kellemes reminiscenciák egész raja ébbredhet fel bennök, ha ez időkre gondolnak s ugyancsak megütközhetnek azon, hogy tehet a város ilyen durva ajánlatot?

Nohát, ha végig néznének egy mai kápsálást, ha figyelemmel kísérik, hogy az így összekoldult segély évről-évre rohamosan fogy s ha a város ajánlata mégegyszer, ilyen tapasztalatokkal felruházott közgyűlés elé kerülne, — aligha utasítanák vissza azt.

Felhívás a főiskolai nemes ifjúsághoz!

Most, hogy a „Debreceni Főiskolai Lapok“ 2-ik száma megjelent, ismételten kötelességünknek tartjuk a lapnak, de meg magának a főiskola nemes ifjúságának érdekében is komolyan hívni fel az egyesek és összesség figyelmét arra, hogy a legnemesebb céloktól vezérelt munkásságok is megfeneklenek, vagy legfeljebb éretlen gyümölcsöket termelnek, ha ridegséggel, közömbösséggel találkoznak épen azok részéről, a kiknek érdekében a munkásság történik.

Lapunk e legújabb számában sikra szállottunk, egy az ifjúságot terhelő megszegyenítő vád ellenében, hol a látszat Debrecen főiskolájának ifjúságát tehetetlenséggel és gyávasággal csufolja meg, győzelmünk, mert az igazság a szövetségésünk, — bizonyos, de e győzelmet igazán impozánssá csak az ifjúság egyetemes harcbaszállása teheti!

Lapunk következő számai a diákkongresszus előkészítésével s a már érintett, vagy ezután tárgyalandó fontosabb ügyek nyomán felmerülhet s a diák életre általánosságban, reánk debreceniekre pedig különösen is fontos eseményekkel lesznek folytonosan telve, ha sikerülend az ország művelt ifjúságának figyelmét magunkra fordítani s a nagy közönségnek érdeklődését csak némileg is felkölteni, lapunk megtette kötelességét, de ezzel be-

érnünk nekünk nem szabad! Teremténünk kell főiskolánkban egy olyan ifjúsági életet, mely majd, a midőn az ország minden részéből egybegyűlt diákságot vendégeül mi üdvözölhetjük, ha nem is páratlan, de az őszinte elismerést kiérdemlő legyen. Ezt nem teheti meg más ifjúság, mint a mely a saját ügyei iránt érezni, lelkesedni tud.

Lelkesedésből azonban megélni még az ifjúsági lapoknak sem lehet. Szükségünk van az anyagi támogatásra. Nem előfizetési propogandát bocsátunk most közre. Nem! Mert míg egyrészt im, nyíltan megvalljuk, hogy célunk a Debreceni Főiskolai Lapokat minden áron terjeszteni az ifjúság között, másrészt a tehetősebbek lelkiismeretére hivatkozással ama természetes reményünknek is kifejezést adunk, hogy ezek legalább nem fognak elég szűkeblűek lenni ahoz, hogy ingyen fogadjanak el olyan szolgáltatást, melyet némileg viszonzni különben módjukban állana.

Anyagi és erkölcsi támogatásra van szükségünk egyaránt, hogy haladhassunk azon az uton, melyet megkezdtünk s melynek jelző oszlopai: *idealizmus, komoly munka és hazaszeretet!*

Et támogatást megvonni tőlünk főiskolánk ifjúságának nem szabad, különben létét, hivatását és hazaszeretetét tagadja meg.

Ez ifjúság dicső multja, szép jelene jogosít fel bennünket, hogy reméljünk hasonló jövőt, e reményünk meghiusítása is az ifjúságon áll és a meghiusítás szégyene terhelni fogja az ifjúságnak minden egyes tagját.

Olvassátok mindnyájan a lapot, mely lelketek világának tükre akar lenni s ha úgy találjátok, hogy az abban foglalt eszmék jogosan követelik tőletek az osztatlan és munkás lelkesedést, — adjátok meg azt!

A „Debreceni Főiskolai Lapok“
szerkesztősége.

Egyesületek.

— **A magyar irodalmi társulat.** A magyar irodalmi társulat ez évben kipótolni igyekszik a multak hibáit. Általános érdeklődés között tartja gyűléseit, melyek elég szép niveau állanak. Érdekes felolvasások, szavaltatok, viták tarkítják a tárgysorozatot, melyet hetenkint nagy gonddal állít össze a társulat elnöksége. Legutóbbi ülésén élvezetes felolvasásokat tartottak: Nánássy Lajos titkár, Mo-

császár Miklós 3. jh., ki készülő regényéből olvasott fel részleteket, Sipos Béla elnök, ki „Két névtelen vértanu“ című elbeszélését olvasta fel, mely debreceni vonatkozású, szereplői a debreceni veszített csata után halnak a bazuért, Rácz Lajos, Ady Endre mint vendég, Tollas István 1. th., Mórítz Zsigmond stb. stb. Átgondolt szavataikkal léptek elő Takács Endre 2. jh., Hirschfeld Dezső 2. jh.

A társulat választmányi ülésein az adminisztratív dolgokat intézte el pontosan. Előkészítette az október 6-iki ünnepélyt, a nov. 17-iki Csokonai ünnepélyt s most készíti elő a felolvasó estélyt, a mely még e hó folyamán tartatik meg. A pályakérdéseket is kitűzte a folyó évre, melyek a következőleg állapították meg:

1. Nagy Imre élete és működése, jutalma 20 frt.
2. Bölcselmi óda jutalma 10 frt.
3. Ismertessék a magyar népköltészet, jutalma 20 frt.
4. Szabadon választott tárgy elbeszélés 10 frt.

Pályázatot hirdetett a társulat ezenkívül az évenként december hónapban tartatni szokott Csokonai ünnepélyre:

1. Egy ódára — jutalma 5 frt.
2. Csokonai és Lilla szerelme elbeszélő modorban 5 frt.

Szóval a társulat élete mozgalmas. A tagok érdeklődése növekedik s ez megengedi reménylőnk, hogy főiskolánk eme tisztes társulata rálép arra az utra, melyen haladnia kell.

— **A Jogász Önképző-Kör.** A Jogász Önképző-Kör a múlt évekhez mérten szokatlanul tevékeny életéről tanuskodik. *Varga Imre* a kör elnöke mindent megtesz, hogy elriassza a közömbösséget, mely már évek óta ül ólomszárnyakkal e kör felett, megbénítva annak működését s szinte lehetetlenítve e helyen bármiféle komolyabb ténykedést. Az University Extension szolgálatába iparkodik most szegődni a Kör s tervezett is egy kirándulást H. Böszörménybe. Valami ok miatt azonban a kirándulás elmaradt s mint értesülünk a vezetőség abban állapodott meg, hogy az University Extension misszionárius hivatásával egyelőre csak a külvárosrészekben próbálkozik meg. Már kapott is egy ilyen meghívást a Csapókertbe, melyet elfogadott és a hol f. hó 26-án testületileg rendez egy felolvasó estélyt. Igazán óhajtjuk, hogy működésüknek jutalmát a legszebb sikerben találják meg.

Vegyes közlemények.

— **Egy öreg professzor halála.** A debreceni főgymnasiumnak egy öreg professzora halt meg folyó hó 19-én, *Félegyházy* Benjámint. Hetvenhét évig élt s ez a hosszú élet a csalódások láncolata volt Csalódásoké, a melyek kegyetlenül fájhattak neki, de a melyek azért mégis mosolyra indították embertársait, mert *Félegyházy* Benjámint ilyenkor mindig rá lehetett alkalmazni a költő szatiráját a sok tudományról és kevés vágott dohánnyal. Kerek 25 esztendeig, 1852-től 1877-ig volt *Félegyházy* Benjámint tanára a debreceni ev. ref. collegiumnak, a hol nagyon szerették és meg is becsülték. A milyen okosan, józanul beszélt azonban a katedrán, olyan bizzar dolgokat csinált künn az életben, úgy, hogy végre is tönkre ment, vagyonával együtt állását is elveszítette, mert nyugdíjazni kellett őt. Se szeri, se száma azoknak az adomáknak, a melyeket a jó öreg professzorra csináltak, a ki bizony elég hálás téma is volt. Például: Ezelőtt negyven esztendővel történt, hogy *Félegyházy* Benjámint házat építtetett, még pedig emeleteset, a mi abban az időben természetesen eseményszámba ment egy vidéki magyar városban. Épült a ház, de a professzor saját külön terve szerint. A debreczeniek jól eső örömmel látták a rendes színvonal fölé emelkedni falait, de mily nagy volt meglepetésük, a mikor látták, hogy *Félegyházy* professzor nem csináltat — lépcsőt. Helyette — így beszélük — simára gyalult póznák nyultak föl: másszon föl rajtuk a ki tud, mondá *Félegyházy* és ő maga valóban rudon mászott föl mindennap a lakásába, a hová még a butorokat is kötéllel húzták föl. Sokat nevettek ezen, valamint egy másik vállalkozásán is a mi pedig tönkrejuttatta szegényt. Birtokot vásárolt s elhatározta, hogy gazdálkodni fog. Az egész földbe azonban nem vetett, nem ültetett semmit, csak — tormát. Nagy hasznot várt, de a torma nem váltotta de a hozzá fűzött reményeket, *Félegyházy* professzor nem igen tudta eladni. Pedig sokat költött a földjére és nagyon eladósodott. Végre is belátta, hogy csalódott a tormában, nem természetette többé, A maga kára, csalódása azonban nem fájt neki annyira, mint az, hogy az ő gazdasági ötlete miatt mások károsodnak. És attól kezdve, körülbelül huszonhárom esztendőn keresztül jóformán nem is dolgozott egyébért, mint hogy adósságait kifizethesse. Ez a gond maradt neki öreg napjaira több,

mint félszázadon élete munkájának, törekvésének eredményeként. Visszavonult mindentől, csak titokban szötte tovább bizzar terveit. A régi maradt, de az idő elkoptatta mindenképen. És ez meglátszott rajta. Mindig magyar ruhában járt, atillában, feszes nagrágban, rogyott száru csizmában. Az évek során megtört, megfogyott alakja külsejével nem törődött. Ruhája elkopott s ha lötyögős csizmaszárban, torzonborz szakállal és hajjal végigment az utcán: az emberek szánakozva mosolyogtak rajta. Sivár gondal terhelt öregségében is megvigasztalták azért némileg tervei, a melyeknek nem szegte szárnyait az anyagi gond. Azzal foglalkozott, hogy majd ujjá alakítja a református tanítás tervét. Csendben nagy munkát irt erről *Ujmódi tanrendszer* címmel. A kéziratot őrizgette s csak nemrég adta át egy kalvinista férfinak: csak akkor szabad elolvasni, ha engem már eltemettek. Ez volt utolsó akarata az ósdi, groteszk embernek. Temetésén főiskolánk tanári kara, a gymnasium növendékei s az akadémiai hallgatók testületileg vettek részt s koporsója felett a kántus gyászszóval énekelt.

Csokonai születésének évfordulóját a Magyar Irodalmi Önképző Társulat a költő szobra előtt rendezett ünnepélyvel ülte meg a főiskolai énekhar közreműködésével. *Sipos Béla* társulati elnöknek megnyitó szavai után *Nánássy László* hittanhallgató tartott emlékbeszédet. *Takács Endre* joghallgató saját szerzeményű alkalmi versét szavalta el s az ünnepélyt a kántus éneke zárta be.

Szénior beigtatás. *Bagaméry Károly* szénior székfoglalóját nov. 4-én tartotta az akad. VI. teremben. Ujfalusi Szilvási Imréről tartott gondosan kidolgozott értekezést és utána a tanárkarhoz és ifjúsághoz lelkes szavakat intézett.

Kegyelyes emlékünnepe. A Főiskolai Énekhar kegyelyes módon emlékezett meg egyik alapítója *Vajdai Nagy Lajos* és neje *Dobozi Erzsébet*ről, kik 2050 forintot adományoztak az alaptőke javára. Az ünnepély 18-án délután folyt le a főiskolai énekteremben. Első pont *Lindpaintner*: Gyászéneke volt. Ezután *Erdős József* dr. felügyelő tanár megnyitó beszédében kiterjeszkedett az alapítókra és kegyelyes szavakban hódolt emléküknél. Majd *Székelgy Gy.* 4 jh. felolvasta az ez évben jutalmazottak neveit. Az Énekhar elénekelt *Kreutzer*: Imáját. *Várföldi Elek*: Katonatemetését szépen, hatásosan adták elő. Zajos tetszéssel fogadták és megismételtették: *Huber Károly* Népdalait. Az ünnepélyt *Bergmann*: Ébresztője zárta be, melynek hangjainál eloszlott a szép számú közönség.

Október 31. A theologia ifjúsága, mint a megelőző, úgy a jelen évben is szép ünnepélyt rendezett a protestantizmus születése napján. A díszterem egészen megtelt előkelő közönséggel s a városi és egyházi notabilitások között ott láttuk *Kiss Áron* püspököt, gróf *Dégenfeld József* főispánt, *Bernáth Elemér* kir. táblai elnököt, *Széll Farkas* kir. táblai tanácselnököt, *Stimonffy Imre* polgármestert, *Komlóssy Arthur* főjegyzőt, *K. Tóth Kálmán*, *Mitrovics Gyula* lelkészeket s a kollegiumi tanárkart. Az ünnepély d. u. 4 órakor vette kezdetét, a mikor is a főiskolai kántus nyitotta meg az ünnepélyt *Kreutzer* „*Ima*“ című szépen előadott darabjával. Majd *Erdős József* dr. mondott szép megnyitó beszédet s utána *Kovácsi Kálmán* szavalta el jelen alkalomra írott, *Zwinglit* dicsőítő ódáját. Azután újra a kántus gyönyörködtetett bennünket „*Oh dicső nap, váltság napja*“ című egyházi darabot adván elő s ezután *Papp Gyula* olvasott fel *Séllyei M. Istvánról* gondosan kidolgozott értekezést. Az ünnepélyt a kántus éneke után *Kiss Tamás* záróbeszéde s a 179. dics. 10. versének eléneklése zárta be.

A gymnasiumi tanárkar és tanuló ifjúság okt. 31-én szintén ünnepelt. Délelőtt 11 órakor az oratoriumban gyűltek össze, hol *S. Szabó József* főgymnasiumi tanár tartott *Máté VII: 27. v.* alapján gyönyörű egyházi beszédet. Textus felvétel előtt a tanítóképezdei énekhar a Luther énekét adta elő.

Szerkesztői üzenetek.

M. Gy. Sokkal komolyabb és jóra valóbb dolgokat is produkált már ön, semhogy ne csodálkozhattunk megfontoltságának hiányán, melyet hozánk küldött cikkében elárul és a mely önnél bizonyára a baráti körben való deklamáció és a nyomtatott betű hatása közötti különbség nagy mérvű ismeretlenségén alapul. Hát mit képzél, ha az ünnepélyekről irt cikkét leadjuk, használunk vele? Ugyan menjen már! Hiszen az ön cikke egy szociálista agitátor szellemében van megírva, a ki durva elfogultságában a föld felosztást tartja a társadalmi bajok egyedüli orvosságának s mert létezni mernek vagyonosabb emberek, szavainak nagyobb hatása kedvéért fogvicsorgatva ezeket rugdossa meg. Ön is felrugja cikkében az ifjúságnak minden szereplő alakját s helyöket egy sóhajjal tölti be, mely a régmúlt idők után sovárogo. Egy pár igazság van a cikkében, csak hogy az igazságot a maga tisztaságában és nem igazságtalanságokkal bőven feleresztve szokták előadni, ha jó eredményt akarnak belőle látni. Hozzá még a nagy közönséget is rebesgeti a kollégiumból. Ugyan menjen, maga kis czuczilista!

Pávai. Versei nem elég jók ahhoz, hogy lapunkban bőzölhessük.

Laptársainktól cserepéldányt kérünk!